

КУЛТУРА НЕВЕРБАЛНОГ ПОНАШАЊА

Невербална комуникација, радње и гестови

Гестикулација као облик говора руку и тела (кинестетичка комуникација) представља помоћно средство у усменој комуникацији са циљем да потврди изречено.

Основне категорије људских радњи:

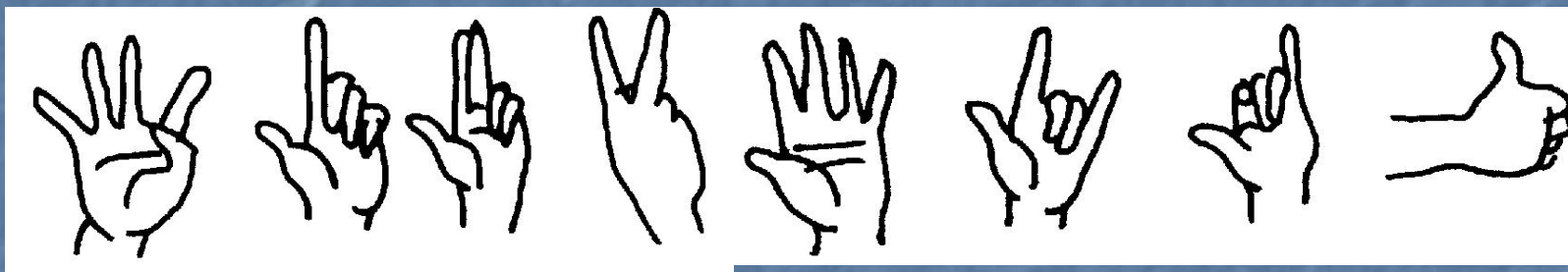
- Урођене радње (генетско наслеђе).
- Откривене радње (самостално откривање).
- Апсорбоване радње (апсорпција од друштва).
- Увежбане радње (свесно обучавање).
- Мешовите радње (производ претходних радњи).

Пет категорија гестова:

- Амблеми (знакови).
- Илустратори (допуна говора).
- Регулатори (контрола разговора).
- Адаптери (самододиривање).
- Показивачи ефекта (изражајни гестови).

Невербално цурење...

Амблеми су покрети који служе као замена за речи (кажипрст на уснама као знак ћутања). Аблем је гест или покрет који не захтева вербалну допуну. То је језик знакова. Поједини амблеми имају универзално значење док су поједини условљени културом.

Невербална комуникација се може посматрати из следећих аспеката:

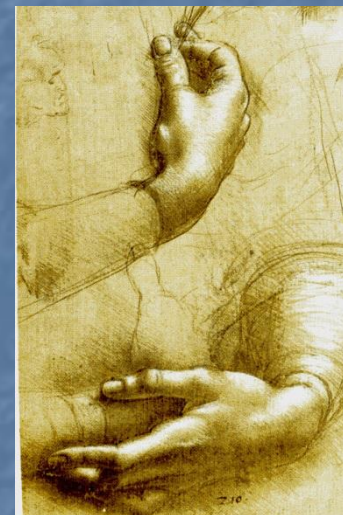
- Психички,
- Естетски,
- Знаковни, и
- Симболички.

**Покрети тела у разговору
(кинестетичка комуникација)
*Невербална комуникација има
вишеструке делатности:***

- Наглашавање вербалне поруке.
- Допуњавање вербалне поруке.
- Правилно усмеравање поруке путем невербалних сигнала.
- Може бити замена за вербалну комуникацију (климање главом уместо потврдног одговора).

Руке, самододиривање и знак телесне везе при додиру

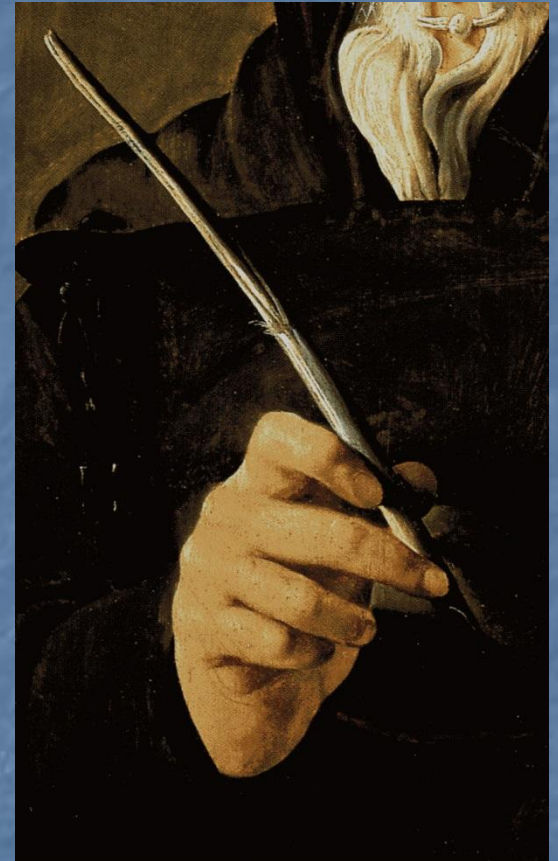
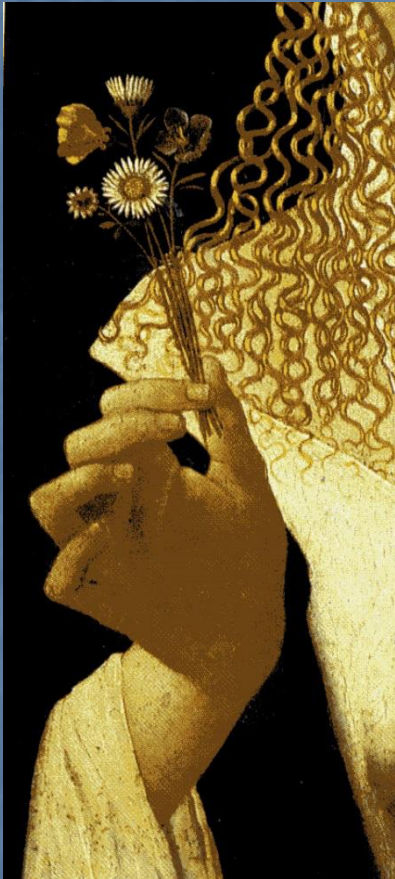
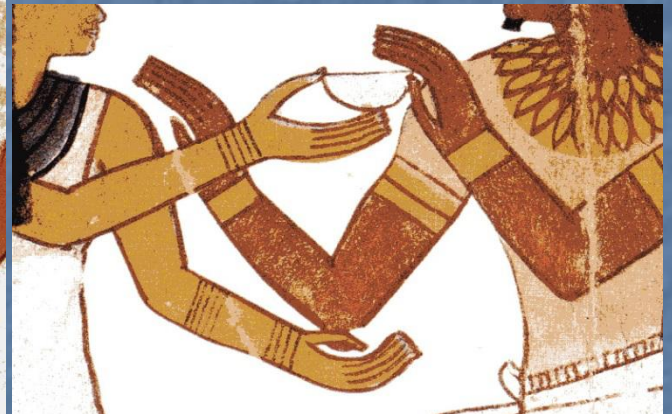
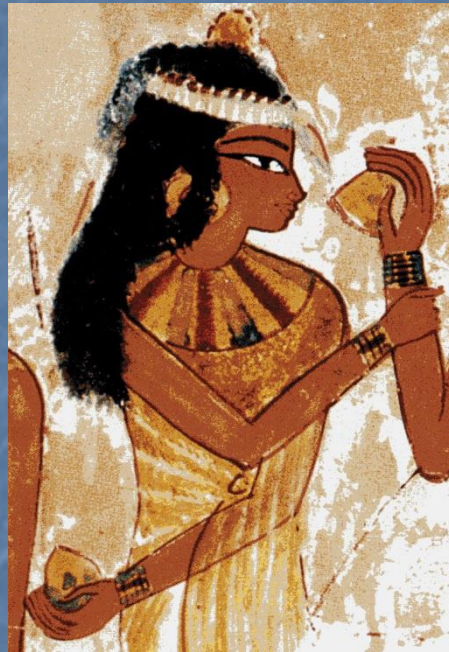

Photo: Royal Thai Fine Arts Department

Знак везе при додиру се показује кадгод се међусобна везаност две особе изражава у виду њиховог узајамног физичког дотицања.

Знак везе при додиру

Као јавне индикаторе личних веза Морис (1979) издваја четрнаест главних врста телесних додира којима се исказују знакови везе при телесним додирима:

- **руковање** (пријатељство, одмеравање снага, утврђивање),
- **водич тела** (блискост, доминација),
- **тапшање** (минијатурни загрљај),
- **ручна карика** (знак узајамног поседовања),
- **загрљај око рамена** (мобилни и статични гест),
- **пун загрљај** (иди ми – дођи ми),
- **рука-у-руци** (фаза предавања),
- **загрљај око струка** (интимност),
- **пољубац** (давање),
- **рука-уз-главу** (поверење),
- **глава-уз-главу** (хронична верзија акутног пољупца),
- **миловање** (најчешће гест обележен сексуалним карактером),
- **придржавање тела** (рано детињство, старост)
- **привидно нападање** (пријатељске непристојности).

Руковање (пријатељство, одмеравање снага, утврђивање)

Руковање као знак, шифра

Загрљај око рамена (мобилни и статични гест)

Пун загрљај (иди ми – дођи ми)

Рука-у-руци (фаза предавања)

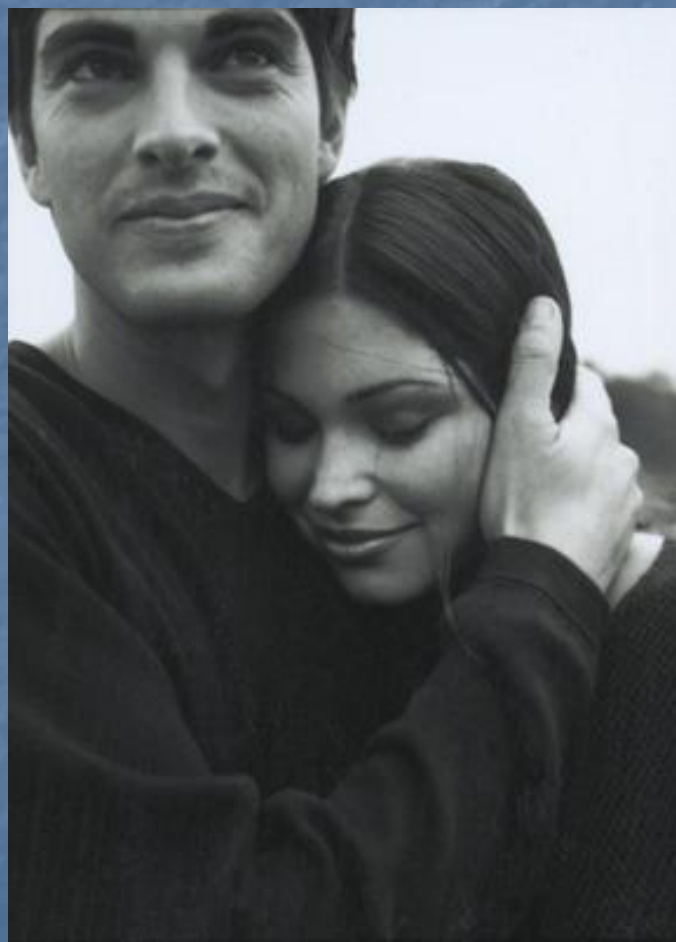
Глава-уз-главу (хронична верзија акутног пољупца)

Рука-уз-главу (поверење)

Ljubljenje može, ali bez grljenja!

- Nakon odluke da se zabrane poljupci na javnom mestu u Guanahuatu, u centralnom Meksiku, javnost je protestovala. Ljubljenje ipak dozvoljeno, ali bez zagrljaja.
-
- Legendarni Prolaz ili staza poljubaca (El Callejon del Beso) u Guanahuatu
- Gradonačelnik Guanahuata, glavnog grada istoimene države u centralnom delu Meksika, navukao je na sebe gnev sugrađana i sopstvene partije zbog toga što je zabranio strasne poljupce na javnom mestu.
- Član vladajuće Konzervativne partije, gradonačelnik Eduardo Romero Hiks uspeo je utiče da lokalna vlada izglasa zabranu strasnog ljubljenja za koje je zaprećeno do 36 dana zatvora i globa od 1.500 pesosa (oko 80 evra).
- Odluka je dovela do skandala, pogotovo što je grad u celoj zemlji poznat po "Prolazu poljubaca" u kojem, po legendi, parove koji se tu poljube, čeka garantovanih sedam godina sreće.
- Gradonačelnik je, posle opšte povike, malo ustuknuo i rekao da je ljubljenje ipak dozvoljeno, ali ne i "zagrljaji pri kojima se dodiruju intimni delovi tela" i "kad jedno drugom počnu da raskopčavaju odeću" što je on nazvao "opscenim ponašanjem".

Израз лица (фацијална експресија)

Први контакт са нечијим лицем остварује се кроз примећивање линије чела, истурености браде, величине очију и лука усана. Путем ових елемената човек тумачи целокупан израз лица (фацијалну експресију) особе са којом се сусреће.

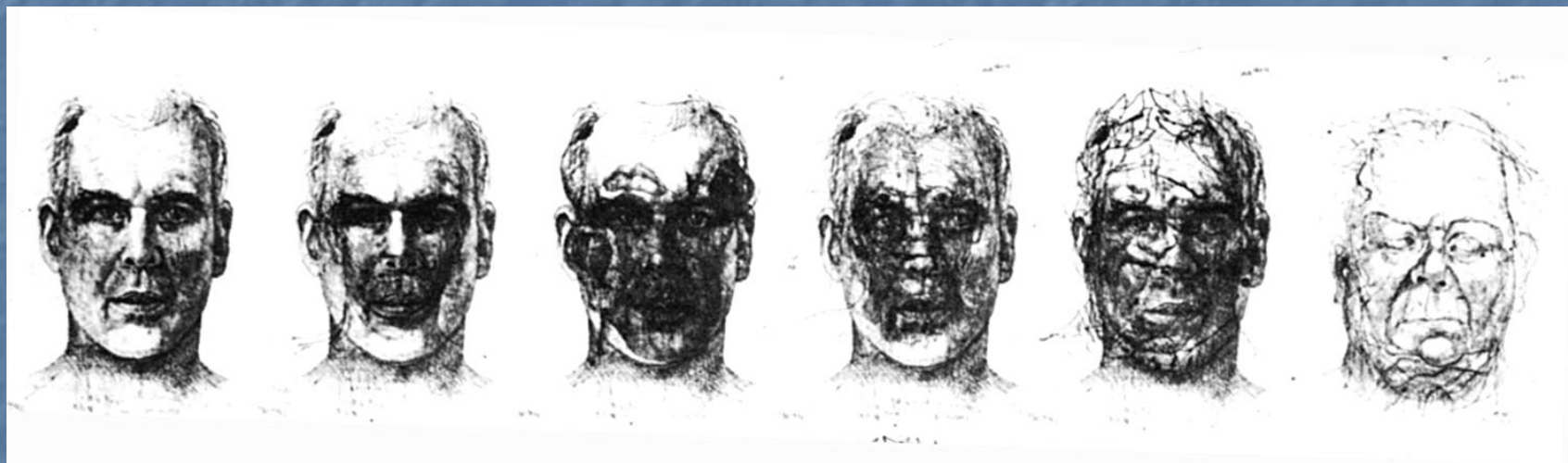
Лице као комуникативни елемент има следеће улоге:

- Лице дефинише идентитет појединца.
- Изражава ставове, мишљења и осећања.
- Указује на однос са другим људима.

Истраживања везана за изразе лица, као облика невербалне комуникације, баве се изучавањем микро и макро израза.

Макро израз лица је везан за трајни израз који оставља дугорочне промене на лицу (боре, тоналитет коже лица) док се **микро** израз бави истраживањем тренутних, наизглед не приметних израза.

Друштвена мимикрија...

*Трансформације израза лица, Јири
Андерле, 1982.*

Зловољни и Ругалица, Ф.К. Месершмит

Осмех

Иако се појединац у невербалној комуникацији служи и другим невербалним знацима, сматра се да престанком активности изражавања лицем, а нарочито осмехом, престаје успостављени друштвени однос, односно комуникација.

Морис (1979) наводи следеће покрете главом:

- **Климање** (вертикално потврђивање, наглашавање).
- **Одмахивање** (знак одрицања).
- **Заокретање** главе у страну (полуодмахивање, знак неслагања).
- **Њихање** (двоумљење, неодређеност).
- **Забацавање главе** (јасно изражавање неслагања).

Супституционални знаци (замена главе руком)...

Покрети очију и гледишно понашање

Контакт очима успостављамо када (Вајнрајт, 2001):

- Желимо обавештење.
- Показујемо пажњу
- Тражимо и надгледамо интеракцију.
- Владамо, утичемо или претимо.
- Пружамо прилику за одговор оних који слушају док говоримо.
- Откривамо ставове.

Гледишно понашање...

Зенице

Питања за разматрање:

- Наведите и објасните основне категорије радњи.
- Наведите основну симболику дланова кроз гестикулацију.
- Наведите неколико знакова везе при додиру које најчешће примећујете у свом окружењу.
- Који део тела је најизраженији у невербалној комуникацији?
- Шта означава климање главом?
- На шта указују покрети самододиривања?
- Чиме се бави *патогномија*?
- Какво је дејство осмеха на појединца и окружење?
- Каква осећања изражава директан поглед?
- Да ли човек чешће гледа у саговорника док прича или док слуша?
- Шта узрокује промену у величини зеница?
- Који су најчешћи разлози успостављања контакта очима?

Вежбе:

1. Посматрајте дебату између политичара у некој телевизијској емисији. Анализирајте њихове покрете руку и реченице које изговарају. Покушајте да уочите научене покрете и да направите разлику између вештачких и природних (који се неминовно дешавају нарочито када се развије дискусија и када је приметно веће осећајно учествовање).

Положај тела, појава и грађа (постурална експресија)

Prekrštene ruke

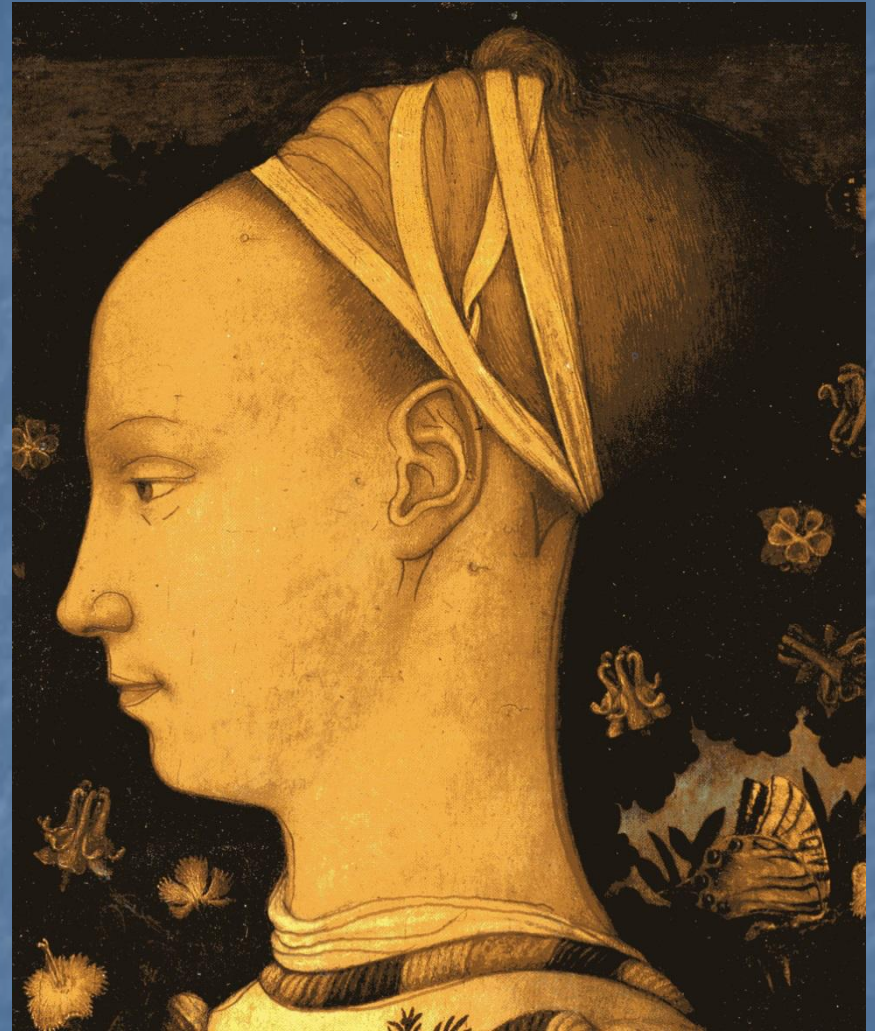
Prvi znaci agresivnog ponašanja

Poza govori o zauzetom cvrstom stavu

Појава и грађа тела и лица

Проксемика је наука која се бави коришћењем простора у комуникацији.

Три врсте људске територије: племенска, породична и лична.

Портабилна територија...

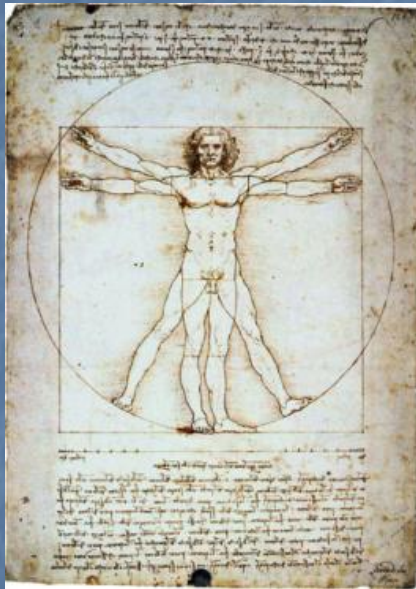
У односу на околину постоје четири невидљиве границе које се називају комуникационим зонама:

- **Интимна зона:** 1-50cm (раздаљина изузетно блиског контакта; људи се додирују или им је лако да се додирну).
- **Лична зона:** 50cm-120cm (раздаљина у разговору између пријатеља, погодна за руковање и представља дужину руке између две особе).
- **Друштвено-консултантска зона:** 120cm-3m (раздаљина између познаника; користи се при сусретима друштвеног или пословног типа).
- **Јавна зона:** 3m и више (раздаљина која се користи у јавним саобраћајним средствима).

Портабилна територија или лични простор је нешто што сваки појединац носи са собом, у сваком тренутку.

Запоседање туђег личног простора...

Антропометрија – ергономија

Димензије људског тела утичу на пројектовање унутрашњих простора који имају два основна типа (Панеро, Зелник, 1987):

- **Структуралне димензије** (статичне димензије обухватају мерење главе, торза и удова у стандардним положајима).
- **Функционалне димензије** (динамичке димензије обухватају мерења обављена у радним положајима или за време покрета везаних за обављање неких задатака).

Знаци успостављања баријере(заштитно) (дрво, стена, писаћи сто)...

- Одбрамбено понашање...
- Тумачење сложених гестова...
- **Неподударности између мисли, речи и покрета...**

Гестови који најчешће сигнализирају лаж:

- Покривање уста
- Додиривање носа
- Трљање ока
- Хватање за уво
- Чешкање врата
- Повлачење оковратника
- Прсти у устима

Увредљиви знаци

Основна категоризација увредљивих знакова:

- Знаци равнодушности
- Знаци досаде
- Знаци нестрпљења
- Знаци супериорности
- Знаци деформисаног комплиментa
- Знаци лажне непријатности
- Знаци одбијања
- Знаци ругања
- Симболичне увреде
- Знаци гадости.

Питања за разматрање:

- Шта открива положај тела?
- Наведите основне положаје ставова који указују на расположење према саговорнику.
- Опишите четири основна стојећа положаја?
- Наведите три основне поделе у односу на физичку грађу.
- Чиме се бави проксемика?
- Шта су комуникационе зоне и које су њихове основне поделе?
- Каква је разлика између антропометрије и ергономије?
- Шта се подразумева под функционалним димензијама људског тела у односу на пројектовање у унутрашњем простору?
- Зашто гестове увек треба тумачити повезано а не појединачно?
- Како би сте објаснили гестове који најчешће сигнализирају лаж?
- Наведите неколико увредљивих знакова који вас лично највише погађају.

Вежбе:

1. Посматрајте колеге пре почетка предавања. Покушајте да на основу њихових покрета утврдите да ли им је пријатно на факултету. Затим усмерите пажњу на сопствено тело. Да ли имате довољно простора за седење? Да ли се осећате опуштено? Да ли вам је пријатно на месту на коме седите? Какав осећај буде боје и целокупни ентеријер у вама?